

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

NÁZEV AKCE	Stanovisko k návrhu KOM (2021) 762 o zlepšení pracovních podmínek při práci pro platformy
DATUM ZVEŘEJNĚNÍ	12. 01. 2022
EXPERTÝZA	SP ad hoc pro činnost platformem
KONTAKTNÍ OSOBA	Ing. Vladimíra Drbalová
TELEFON	225 279 601
E-MAIL	vdrbalova@spcr.cz

Politický kontext:

Zlepšení pracovních podmínek pracovníků v platformách si dala předsedkyně Evropské Komise už do své **Agendy pro Evropu** a následně do **pracovního plánu EK na rok 2021** jako legislativní iniciativu za silné podpory Evropského parlamentu. Od února do září 2021 proběhla dvoukolová konzultace evropských sociálních partnerů (ESP) podle článku 154 TFEU o tom, zda je třeba iniciativa na unijní úrovni a jaký nástroj zvolit, nebo zda ESP vstoupí do společných jednání a uzavřou autonomní dohodu podle článku 155 TFEU. ESP se nedohodli na společném postupu a Komise zahájila legislativní iniciativu.

Cíl a obsah směrnice:

Účelem směrnice má být **zlepšení pracovních podmínek osob vykonávajících práci pro platformy předcházením a řešením nesprávné klasifikace jejich zaměstnaneckého statutu**, podporou transparentnosti, spravedlnosti a odpovědnosti při využívání algoritmických systémů řízení, a zlepšením transparentnosti práce pro platformy, včetně přeshraničních situací s cílem podpořit udržitelný růst digitálních pracovních platformem v Unii. Směrnice stanoví minimální práva, která se vztahují na každou fyzickou osobu v Unii vykonávající práci pro platformu, která má nebo která na základě posouzení skutečností může mít uzavřenou pracovní smlouvu nebo pracovní poměr, jak je definováno zákonem, kolektivními smlouvami, a praxí platnou v každém členském státě s ohledem na judikaturu soudního dvora. **Návrh se týká digitálních pracovních platformem**, které nabízejí své služby v EU, bez ohledu na místo jejich usazení. Návrh směrnice přichází s institutem „**právní domněnky**“ zaměstnaneckého statutu. Členské státy přijmou nezbytná opatření v souladu se svými vnitrostátními a soudními systémy, aby zajistily, že smluvní vztah mezi digitální pracovní platformou, která do určité míry kontroluje výkon práce, ve smyslu definice digitální pracovní platformy, a osobou vykonávající práci prostřednictvím této platformy tak, aby bylo možné předpokládat, že jde o zaměstnanecký poměr. Pro stanovení **určité míry kontroly** návrh stanovuje soubor kritérií. Návrh dává možnost „**domněnku vyvrátit**“. Členské státy by měly **zaručit možnost oběma stranám vyvrátit právní domněnku**. Digitální pracovní platforma má právo vyvrátit právní domněnku tím, že v soudním nebo správním řízení prokáže, že předmětný smluvní vztah není pracovněprávním vztahem definovaným zákonem, kolektivními smlouvami nebo praxí platnou v daného členského státu, s ohledem na judikaturu soudního dvora. Stejně právo má i osoba pro platformu pracující a platforma má povinnost poskytnout k tomu potřebné podklady. **Kapitola III návrhu navrhuje opatření na zvýšení transparentnosti a spravedlivosti automatických systémů algoritmického řízení** a zakládá řadu administrativních a komunikačních povinností pro podniky, včetně pravidelného podávání pravidelných zpráv o jejich

TELEFON (+420) 225 279 111 | E-MAIL SPCR@SPCR.CZ

WEB WWW.SPCR.CZ | ADRESA FREYOVA 948/11, 190 00 PRAHA 9

ZAPSANÝ VE SPOLKOVÉM REJSTŘÍKU, VEDENÉM MĚSTSKÝM SOUDEM V PRAZE ODDÍL L, VLOŽKA 3148.
IČO: 00536211, DIČ: CZ00536211.

nastavení, změnách a možných rizicích, včetně s tím spojených informací a konzultací s pracovníky nebo jejich zástupci

Stanovisko SP ČR:

- SP ČR obecně podporuje cíl návrhu směrnice zlepšit pracovní podmínky pracovníků pracujících pro platformy, pokud je to třeba, avšak **nepodporuje zvolený nástroj a regulaci na úrovni EU.**
- **Statut pracovníka je definován na národní úrovni.** Neexistuje žádný statut „pracovník pro platformy“. Je nezbytné rozlišovat mezi zaměstnancem a OSVČ. Je-li pracovník zaměstnancem v rámci pracovněprávních vztahů s jasně definovanými právy a povinnostmi, je dostatečně chráněn národní legislativou a kolektivními smlouvami.
- Český právní řád zakotvuje pouze **dvě kategorie pracujících osob**, a to **zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné**. SP ČR nepovažuje za důvodné, aby byla vytvářena další kategorie osob pracujících např. v rámci sdílené ekonomiky, ať už s nižší nebo vyšší mírou ochrany v pracovněprávní oblasti. **Zákoník práce cíleně neposkytuje speciální ochranu pracovníkům, kteří vykonávají práci v rámci sdílené ekonomiky, neboť zákoník práce poskytuje ochranu všem zaměstnancům, kteří konají závislou práci.** Závislá práce podle zákoníku práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, kterým je pouze pracovní poměr, dohoda o pracovní činnosti a dohoda o provedení práce. **Osoby vykonávající práci v rámci platformem jsou tak považovány buď za zaměstnance vykonávající závislou práci, či za osoby samostatně výdělečně činné.** Posuzován je případ od případu v rámci jeho specifík, přičemž se zkoumá kontrolními orgány naplnění či nenaplnění znaků závislé práce
- **Na úrovni EU je zaměstnanec chráněn existujícím *acquis communautaire*** - například směrnicí o předvídatelných a transparentních pracovních podmínkách, směrnicí o sladování pracovního a soukromého života, směrnicí o pracovní době a rámcovou směrnicí pro bezpečnost práce a ochranu zdraví na pracovišti. A po dosažení shody mezi Radou a EP také směrnicí o přiměřených minimálních mzdách v EU a směrnicí o transparentnosti v odměňování.
- **Komise ve svém návrhu zdůrazňuje význam digitální pracovních platform pro ekonomiku Unie a uznává jejich různorodost**, pokud jde o nové obchodní modely, organizaci práce a řízení lidských zdrojů. **Nicméně v kontextu návrhu tyto aspekty nereflektuje.** Mělo by být ponecháno na digitálních pracovních platformách, aby si samy regulovaly, zda fyzické osoby pro ně pracující mají statut zaměstnance nebo OSVČ. A současně na samotných pracovnících, aby si určili, zda budou v pracovněprávním vztahu se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajícími, či zda budou využívat nezávislosti a větší míry flexibility jako OSVČ.
- **V Unii pracuje pro platformy v současné době odhadem 28 milionů lidí. Z nich 5,5 milionu je dle Komise vystaveno riziku chybné klasifikace svého statutu.** Nesprávné klasifikaci statutu a jejího odstranění lze při tom dosáhnout řadou **nelegislativních opatření** – vzájemným učením, osvětou a porozuměním fungování platformem, dobrými příklady, **vodítky pro provozovatele platformem a pracovníky platformem.**
- **Komise sama uvádí, že 9 z 10 platformem využívá ke své práci OSVČ.** Svým návrhem je však vystavuje riziku omezení pracovních příležitostí, ztráty výdělku a tím zhoršením jejich pracovních a životních podmínek. **Komise neprovedla důkladnou analýzu dopadu svého návrhu jak na OSVČ pracující pro platformy, tak na platformy samotné, na organizaci jejich práce a jejich konkurenceschopnost.**

- Pokud převážná většina osob pracujících pro digitální pracovní platformy jsou OSVČ, měla by Komise postupovat v opačném garde a nastavit jednoduchá kritéria pro potvrzení statutu OSVČ či umožnit určitou formu souhlasu a prohlášení OSVČ, že si tento statut chce udržet.
- Komise volí cestu **právní domněnky**, že se u pracovníka jedná o statut zaměstnance a stanovuje kritéria¹ pro vyhodnocení míry závislosti práce, kontroly výkonu a kvality práce, stanovení nebo stanovení horního limitu odměňování. **Nastavená kritéria neodpovídají reálné praxi ani různorodosti digitálních pracovních platform a mohou být v rozporu s národními předpisy pro dané odvětví².**
- **Kritérium týkající se úlohy platformy při stanovování nebo stanovení nebo horních limitů odměny, (čl. 4 odst. 2 písm. a)** je velmi problematické a může být v rozporu s čl. 153 (5), protože EK nemá kompetence zasahovat do mzdové politiky ČS a to ani určovat nějaké úrovně nebo limity odměny.
- **Kontrola kvality je neodmyslitelná i u nezávislé práce, vždy se jedná o službu zákazníkovi. Kritéria 4.2 písm. b) a c) jsou proto také problematická**, neboť jsou v rozporu s obecným očekáváním veřejných orgánů a také spotřebitelů, že zprostředkovatelské platformy pro přepravu cestujících převezmou minimální odpovědnost za to, co se děje ve vozidle během cesty, což vyžaduje alespoň minimální kontrolu nad poskytovanou službou. Totéž by se týkalo platform zprostředkovávajících dodávku potravin, kde si lze jen těžko představit, že by platformy mohly odmítnout jakoukoli odpovědnost, a tedy i kontrolu nad prováděnou službou. **Platforma je pro uživatele (jak cestující, tak řidiče) zárukou kvality jejich uživatelů.** Uživatelé platform očekávají, že se na platformách budou dlouhodobě pohybovat pouze uživatelé ověřeni a spolehliví. Proto je nutné tato kritéria upravit.
- **Kritérium 4.2 d) je v rozporu se zákonem o silniční dopravě, který stanoví řadu požadavků, které musí řidiči taxislužby splňovat (např. platný řidičský průkaz, potvrzení o čistém trestním rejstříku, oprávnění a průkaz řidiče taxislužby), takže z tohoto hlediska není možné náhradníky či subdodavatele využívat.** Stejně tak existuje zákonná povinnost platform zprostředkovávajících taxislužby ověřovat, zda subjekty, kterým je přeprava zadávána, mají příslušné oprávnění – to vylučuje možnost svévolného zadávání subdodávek (§ 21 zákona č. 111/1994 Sb. o silniční dopravě)-.
- Návrh směrnice také nepředjímá **složitější vztah platforma-podnikatel-pracovník, např. majitel flotily.** Návrh směrnice předpokládá jen existenci jednoduchého schématu vztahu platforma–osoba vykonávající práci v rámci platformy (např. Uber – řidič). V realitě mezi těmito subjekty často stojí třetí subjekt – provozovatel flotily – který rovněž klade na řidiče své podmínky a mohla by být

¹ Pravidla navržená EK v čl. 4) 2 a-d:

- stanovení nebo stanovení horních limitů pro výši odměny
- požadavek, aby osoba provádějící práci na platformě respektovala specifická závazná pravidla s ohledem na jednání vůči příjemci služby nebo výkonu díla
- Dohled nad prováděním práce nebo ověřování kvality výsledků práce a to i elektronickými prostředky
- Účinné omezování svobody, a to i prostřednictvím sankcí, organizovat si práci, zejména svobodu zvolit si pracovní dobu nebo dobu nepřítomnosti, přijmout nebo odmítnout úkol nebo využít subdodavatele nebo náhradníky
- Efektivní omezení možnosti budovat klientskou základnu nebo vykonávat práce pro jakoukoli třetí stranu

²

V případě zprostředkovatelského odvětví taxislužby jsou v rozporu předpisy o osobní dopravě pro cizí potřeby, konkrétně s povinnostmi, které stanovují § 21 a § 21a-f, zákona č. 111/1994 Sb. o silniční dopravě zprostředkovatelům taxislužby)

dovozena přítomnost znaků závislé práce, což situaci značně komplikuje. Bez ohledu na naplnění znaků závislé práce často provozovatel flotily zaměstnavatelem řidičů fakticky je, neboť naplní definici dopravce dle zákona o silniční dopravě (který pak předpokládá existenci pracovněprávního vztahu). Vytváří to tak bizarní situaci, kdy řidič teoreticky může naplnit znaky závislé práce vůči dvěma subjektům (provozovateli flotily i platformě samotné). **To přináší otázku, kdo je v takové situaci potenciálním zaměstnavatelem.**

- **V rámci konzultací s evropskými zaměstnavateli a vybranými platformami bylo Komisi doporučeno využít souboru kritérií SDEU Yodel³, který by mohl být výchozím základem pro diskusi.** V každém případě by počet kritérií, která je potřeba naplnit, aby byla ustanovena právní domněnka zaměstnaneckého statutu, by se měl zvýšit ze stávajících dvou alespoň na tři.
- Návrh týkající se **práva obou stran na odvolatelnost právní domněnky** vyžaduje další vyjasnění tak, aby nevyvolával právní nejistotu nejen pro samotné platformy a jejich uživatele, ale i pro členské státy. SP je přesvědčen, že vhodnějším opatřením by bylo obrácení důkazního břemene, což je i často využívaný přístup soudů.
- **Navržená ustanovení týkající se povinnosti digitálních pracovních platforem v oblasti využívání automatických systémů (algoritmických systémů) monitorování a rozhodování, zajištění jejich spravedlivosti a transparentnosti, jsou příliš restriktivní.** Pravidelné vyhodnocování rizik a dopadů a **písemné zdůvodňování rozhodnutí, potřeba dalšího vyškoleného personálu pro zajištění lidského dozoru** nad těmito systémy a **ustavení speciálních expertů pro konzultace a informace pracovníků** a jejich zástupců přinesou **další administrativní a finanční zátěž pro provozovatele pracovních platforem.**
- Pravidelné podávání zpráv a poskytování dodatečných – **a to i důvěrných informací** - na vyžádání soudů, kontrolních orgánů i zástupců pracovníků je více než znepokojující a může **vážně ohrozit konkurenceschopnost platforem a spravedlivé podmínky na trhu.**
- Návrh Komise na zlepšení pracovních podmínek pracovníků platforem je doprovázen **veřejnou konzultací zahájenou DG pro hospodářskou soutěž, která se týká aspektů spojených s kolektivním zastupováním/vyjednáváním OSVČ v rámci pravidel hospodářské soutěže.** V této souvislosti SP zdůrazňuje, že **národní pracovněprávní systémy a princip svobody sdružování ve smyslu článku 153 (5) TFEU musí být v tomto smyslu plně respektovány.** Zástupci zaměstnanců, včetně odborů hrají důležitou úlohu, zahrnující i zastoupení pracovníků platforem, nicméně z důvodu různorodosti národních pracovněprávních systémů není **plošný přístup na úrovni EU možný ani žádoucí.**
- Pokud jde o kapitolu III návrhu „**Řízení algoritmy**“ SP ČR se domnívá, že zde není záruka dostatečné konzistence dotčeného návrhu s **nařízením GDPR, novými pravidly pro provozovatele platforem**

³ C-692/19 Bridges vs. Yodel

SDEU odpověděl, že je na předkládajícím vnitrostátním soudu, aby rozhodl, zda má být kurýr Yodel klasifikován jako pracovník, protože to vyžaduje posouzení všech okolností.

Zjistil však, že WTD se nevztahuje na nezávislé dodavatele, kteří mají možnost:

- K provedení práce využívat subdodavatele nebo náhradníky;
- Zvolit si, zda chcete přijmout úkoly nebo jednostranně nastavit maximální počet úkolů;
- Poskytovat služby jakékoli třetí straně, včetně přímých konkurentů; a
- Stanovit si vlastní pracovní dobu v rámci určitých parametrů a přizpůsobte si čas tak, aby vyhovoval jejich osobnímu pohodlí, nikoli pouze zájmům zaměstnavatele.

P2B a připravovaným **Aktem pro umělou inteligenci**. Je třeba zabránit přesahům a kontroverzním opatřením.

- SP pozitivně vnímá, že členské státy mají **zajistit zapojení sociálních partnerů do projednávání směrnice a její následné implementace**.